

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคที่การศึกษาโยงใยกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์กับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ชีวิตประจำวันของนักเรียนและคนไทยทุกคนต้องเกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษมากขึ้น ทั้งนี้เพราะสื่อแขนงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุและโทรทัศน์ หรือแม้แต่สื่อบุคคลล้วนมีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นส่วนประกอบแทบทั้งสิ้น ดังนั้นคนไทยควรมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนเลือกสรรและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศที่มีอยู่อย่างมหาศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นจะต้องมีความรู้ในการใช้ทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างเพียงพอ

ในบรรดาทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ทักษะการพูดเป็นทักษะทางการสื่อสารทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมากทั้งในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงาน ทั้งนี้เพราะมนุษย์ต้องใช้คำพูดในการถ่ายทอดความรู้สึกรสนิยมของตนออกมาเพื่อให้ผู้อื่นได้ทราบและเข้าใจ รวมทั้งให้ผู้ฟังได้รับรู้และเข้าใจจุดมุ่งหมายของการพูด โดยในขณะที่ผู้พูดพูดจะเกิดปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับผู้ร่วมสนทนา ทักษะพูดจึงเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน อีกทั้งการพูดยังมีความเกี่ยวเนื่องกันกับทักษะฟัง อ่านและเขียนอีกด้วย เพราะผู้ที่พูดได้ย่อมสามารถฟังผู้อื่นพูดได้เข้าใจ และช่วยให้การเรียนอ่านและเขียนง่ายขึ้นอีกด้วย ดังนั้นทักษะพูดจึงเป็นทักษะพื้นฐานทางการสื่อสารทางภาษาอังกฤษที่มีความสำคัญมากและเนื่องจากในยุคนี้เป็นยุคข้อมูลข่าวสาร การพบปะเจรจาติดต่อสื่อสารกับชาวต่างประเทศมีมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านธุรกิจ ความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษในการพูดสื่อสารของคนไทยจึงมีมากขึ้น อย่างไรก็ตามทักษะการพูดเป็นทักษะทางภาษาที่ซับซ้อนและต้องใช้เวลาในการฝึกฝน ไม่ใช่เกิดจากการจดจำ ดังนั้นผู้ที่จะใช้ทักษะพูดในการสื่อสารได้ดี จึงไม่ได้หมายถึงผู้ที่มีความรู้ด้านไวยากรณ์แม่นยำ แต่หมายถึงผู้ที่มีความเข้าใจภาษานั้นอย่างแท้จริง ได้รับการฝึกฝน

ทั้งทางด้านกฎการใช้ (Usage) ไปพร้อม ๆ กับการใช้ภาษา (Use) จริง ๆ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้หลักสูตรภาษาอังกฤษปีพุทธศักราช 2539 จึงมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ คือสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรม (Socio – Cultural Function) และความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความโดยใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา และเหมาะสมกับสถานการณ์การใช้ (Cognitive Linguistic – Function) (กรมวิชาการ, 2539, หน้า 18)

ถึงแม้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษจะมีความสำคัญมาก ผลจากการศึกษาพบว่าการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษยังไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายเท่าที่ควร ดังเช่นผลการศึกษาของ กาญจนา จงอุตสาห (2531, อ้างใน เกียรติชัย ยานะรังษี, 2540) พบว่าความสามารถด้านการพูดของนักเรียนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายยังอยู่ในระยะเริ่มต้นของพฤติกรรมพูดเท่านั้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สุธีรัตน์ ภัทรานนท์ (2531) ได้ศึกษาความสามารถด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 มีความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษเพียงในระดับกลไก โดยไม่มีนักเรียนชั้นใดเลยที่มีความสามารถด้านการพูดในระดับความรู้ ถ่ายโอน สื่อสาร และวิพากษ์วิจารณ์ ในขณะที่ จริยา พานิชน (2532, อ้างใน นันทวิทย์ พรพิบูลย์, 2539) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคมในระดับอ่อน นอกจากนี้ สุพัฒน์ สุกมลสันต์ (2535) ยังพบว่าความสามารถในการพูดของนักเรียนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ คือพูดได้น้อยและไม่สามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้ในการสนทนาได้ เช่นเดียวกันกับการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษของ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2536) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์ระดับที่ 1 คือขั้นกลไกเท่านั้น และยังพบอีกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาไม่เพียงแต่มีปัญหาในด้านทักษะการใช้ภาษาเท่านั้น ยังมีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคมด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นแล้ว สุมิตรา อังวัฒนกุล (2537) ยังได้กล่าวอีกว่าเท่าที่ผ่านมาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษในทักษะดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจนัก ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนยังไม่สามารถสื่อสารกับชาวต่างประเทศได้เท่าที่ควร หรือถ้าจะสื่อสารได้บ้างก็

มักจะใช้ภาษาในลักษณะที่เจ้าของภาษาไม่ใช้กัน ในทำนองเดียวกัน เฉลิมพล ดาวเรือง (2539) ได้ทำการศึกษา พบว่าผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะทักษะการฟัง-พูดของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ กล่าวคือผู้เรียนไม่สามารถสื่อความหมายตามความต้องการของตนเองได้

จากการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้ความสามารถในการพูดของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำมาก พบว่ามาจากหลายสาเหตุ ดังพอสรุปได้ดังนี้ ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่าปัจจุบันสภาพการเรียนการสอนยังไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยในการพูดภาษาอังกฤษ เนื่องจากในชั้นเรียนมีจำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นจำนวนมาก ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมไม่มากนัก เป็นเหตุให้ผู้เรียนใช้ความสามารถในระดับหนึ่งเท่านั้น (ประนอม สุรัสวดี, 2535) นอกจากนั้นยังพบอีกว่ากิจกรรมการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ และเน้นความรู้ด้านเนื้อหาและโครงสร้างมากเกินไป (วิชัย ดีพร้อม, 2538 และพิกุล ปิ่นแก้ว, 2535) ในทำนองเดียวกัน จุฑารัตน์ ธานี (2534) ยังได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่ก่อให้เกิดการฝึกฝนการพูดที่เหมาะสมเท่าที่ควร และจากบทความของ Bolt (1980) ยังพบว่ากิจกรรมส่วนใหญ่ในห้องเรียนภาษาอังกฤษในบริบทของสังคมไทยจะส่งเสริมความรู้ด้านไวยากรณ์ภาษา และครูยังเน้นทักษะการอ่านมากกว่าการพูด สำหรับด้านครูผู้สอน พบว่าครูผู้สอนอาจจริงจังและเคร่งครัดกับผู้เรียนมากเกินไป ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนตึงเครียดและครูยังใช้การบรรยายเป็นภาษาไทย ขาดทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ขาดเทคนิคการสอนที่เหมาะสม เช่นเดียวกับที่ วินิตยา ประเสริฐสุนทร (2539) ที่กล่าวว่า ครูไม่ส่งเสริมให้มีการฝึกพูดสนทนาเพื่อสื่อความหมายเท่าที่ควร นอกจากนี้สาเหตุดังกล่าวแล้ว จงกลณี ฐปพงษ์ (2536) ยังพบว่าในการสอนภาษาอังกฤษนั้นครูจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Teacher – centered) ซึ่งการสอนดังกล่าวนี้จะไม่เอื้ออำนวยต่อลักษณะการเรียนการสอนภาษาแต่จะกลับเป็นอุปสรรคที่ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาที่จะเรียนและในที่สุดจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ภาษา รวมทั้งขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก เช่นเดียวกับรายงานสรุปเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษของกรมสามัญ (2521 อ้างใน จุฑารัตน์ ธานี, 2534) ได้รายงานสรุปว่าปัญหาที่สำคัญคือครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบเก่า คือยึดครูเป็นศูนย์กลาง นักเรียนไม่ค่อยมีโอกาสฝึกทักษะทางภาษาเท่าที่ควร นักเรียนขาดการฝึกทักษะการฟัง – พูด เพื่อสื่อสาร

การที่ผู้เรียนไม่มีโอกาสฝึกภาษาในห้องเรียนเลย ทำให้ผู้เรียนไม่มีความมั่นใจที่จะใช้ภาษาในห้องเรียน ดังที่ Curran (1970 อ้างใน บุญบา สุวรรณโสภณ, 2539, หน้า 1) พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ที่พยายามจะเรียนภาษาที่สองมักประสบความวิตกกังวลและความหวาดกลัวเช่นกลัวจะทำผิด กลัวเพื่อนหัวเราะเยาะเมื่อตนเองพูดผิด จึงอายที่จะพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นผลที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่มั่นใจในการพูด จากการศึกษาของ พิกุล ปิ่นแก้ว (2535) พบว่าผู้เรียนส่วนมากไม่สามารถแสดงออกในกิจกรรมการเรียนที่ครูจัดขึ้น เนื่องจากผู้เรียนมักขาดความเชื่อมั่นในตนเองและรู้สึกกลัวมากที่จะพูดแสดงความคิดเห็นต่อหน้าเพื่อนทั้งชั้น สำหรับ วิภาดา รัตนวิจักขณ์ (2540) กล่าวว่าอิทธิพลที่ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการทักษะฟัง – พูดภาษาอังกฤษไม่ดีเท่าที่ควร เพราะผู้เรียนมีความหวาดกลัว วิตกกังวลสูง กลัวว่าจะทำผิดพลาดและขาดความมั่นใจในตนเอง

จากสภาพของปัญหาดังกล่าว ผู้สอนควรตระหนักถึงการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่จะเน้นประโยชน์และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เช่นกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายวิชาการ สมาชิกทุกคนจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยอมรับความคิดเห็นและเคารพในบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ ผู้เรียนจะเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ จากการช่วยเหลือและทำกิจกรรมร่วมกัน ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับความร่วมมือของสมาชิก การเรียนแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนและสามารถบรรลุเป้าหมายของการเรียน ขณะที่ Brumfit (1984, pp. 56-71) ได้ให้คำแนะนำว่าการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารโดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมทั้งแบบคู่และแบบกลุ่มจะส่งเสริมพัฒนาการด้านสมองและอารมณ์ เพราะกลุ่มเล็กจะมีลักษณะของการจัดห้องเรียนที่มีความยืดหยุ่น นอกจากนี้ Willis (1996) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า การทำงานเป็นคู่หรือเป็นกลุ่มจะช่วยสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนได้เพราะผู้เรียนจะเกิดความมั่นใจในการแสดงออกทางภาษาไม่กลัวว่าจะพูดผิด และพบว่าตนเองสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายของงาน โดยส่วนใหญ่ใช้ภาษาเป้าหมายในการสื่อสาร

สำหรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการสอนพูด กิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการพูดและเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง คือกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (เยาพา เดชะคุปต์, 2518) ซึ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับ

สมาชิกคนอื่น ๆ และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เนื้อหา ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มีแนวทางในการจัดการศึกษา โดยให้ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การเรียนการสอนมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง นอกจากนี้ยังเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ แนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับผู้เรียนในฐานะศูนย์กลางของการเรียนการสอน และเพิ่มบทบาทของผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งทักษะด้านวิชาการ และทักษะในการดำรงชีวิต และประกอบอาชีพ แนวทางในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องเตรียมความพร้อมแก่ผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม กระบวนการกลุ่มนับเป็นแนวคิดหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นและพึ่งพาอาศัยกัน (สุรศักดิ์ สุภารัตน์, 2540)

กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่บนรากฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สองของ Vygotsky (1978, cited in Ellis 1995) ที่เชื่อว่าการพัฒนาการของผู้เรียนสามารถแบ่งออกเป็นสองระดับคือ ระดับการพัฒนาการแท้จริง (Actual Development Level) ซึ่งเป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมหรืองานได้ด้วยตนเอง และระดับการพัฒนาตามศักยภาพ (Potential Development Level) ซึ่งเป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมหรืองานได้ต้องมีผู้ช่วยเหลือในขณะเดียวกัน Vygotsky ยังได้กล่าวถึงพัฒนาการช่วงกลาง (Zone of Proximal Development Level or ZPD) เป็นการเชื่อมต่อระหว่างระดับพัฒนาการแท้จริงและระดับพัฒนาการตามศักยภาพ พัฒนาการช่วงกลางนี้สามารถพัฒนาหรือกระตุ้นให้ยกระดับสู่ระดับพัฒนาการตามศักยภาพได้โดยอาศัยการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นทักษะหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันในการเรียน ทั้งนี้เพราะผู้เรียนมีศักยภาพและความพร้อมที่จะเรียนรู้และสามารถปฏิบัติกิจกรรมหรืองานได้หากได้รับการช่วยเหลือและคำแนะนำจากเพื่อนหรือครู ในขณะเดียวกันกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สองของ Krashen (1985, cited in Snow, 1991) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาที่สองจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าผู้เรียนได้จดจำคำศัพท์ โครงสร้างทางภาษาได้มากหรือได้ทำแบบฝึกหัด แต่หมายถึงผู้เรียนได้รับการฝึกฝนการใช้ภาษาที่สามารถจะเข้าใจได้ในสถานการณ์การสื่อสารที่เป็นจริงอย่างเพียงพอหรือไม่ Krashen กล่าวเพิ่มเติมอีกว่าคนจะเรียนรู้ภาษาเมื่อเข้าใจเนื้อหาสาระหรือข้อมูลในภาษานั้น ๆ ในการจัด

การเรียนการสอนครูจึงจำเป็นที่จะต้องให้ข้อมูลหรือตัวอย่างที่เข้าใจได้แก่ผู้เรียน นอกจากนั้น บรรยายการสอนก็ต้องเป็นบรรยายที่ปราศจากความวิตกกังวล จึงอาจจะกล่าวได้ว่า ในห้องเรียนภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองควรจะเป็นการสอนสิ่งที่มีความหมาย นั่นคือเนื้อหาทางวิชาการนั่นเอง และการปรับระดับภาษาในการสอนก็จะช่วยให้การเรียนรู้ภาษารวมทั้งเนื้อหาทางวิชาการประสบความสำเร็จ

กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้กับผู้อื่น ซึ่งผลการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนร่วมวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน อีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เป็นการศึกษาจากประสบการณ์ที่ผู้เรียนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ลักษณะการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้และฝึกฝนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และมองเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนรู้ว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง การเรียนการสอนดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีชีวิตชีวา สนุกสนานและท้าทายความสามารถของตน

สำหรับแนวการสอนโดยใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ยาวพา เคะชคุปต์ (2518) ได้เสนอลำดับขั้นการเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม (Involvement Stage) การเรียนรู้จะเป็นกระบวนการที่มีคุณค่าและมีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น ถ้าผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานะสมาชิกของกลุ่มในทุก ๆ ด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม
2. ขั้นวิเคราะห์ (Analysis Stage) ผู้เรียนจะสามารถประเมินผลของการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ตลอดจนรู้จักตนเองได้ดีขึ้นโดยการวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง
3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ (Generalization and Application Stage) ผู้เรียนสามารถสรุปหลักการ แนวคิดที่ตนค้นพบ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในอนาคตได้ 2 กรณีคือ

### 3.1 ประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพหรือพัฒนาการของตนเอง (Self –

Development) และสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนอื่น

### 3.2 ประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา (Problem Solving) ที่จะเกิดขึ้นได้

## 4. ขั้นประเมินผล (Evaluation Stage) การประเมินผลการเรียนรู้ตามทฤษฎี

กลุ่มสัมพันธ์ถือว่าผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินการเรียนรู้ของตนและกลุ่ม จากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การสอนโดยใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นแนวการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้กิจกรรมดังกล่าวยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง หรือผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะที่เรียกว่า Learning by Doing เน้นกระบวนการให้มีประสบการณ์ตรง และฝึกแก้ปัญหา รู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และกำหนดทางเลือก ตัดสินใจในการดำเนินการอย่างเหมาะสม นอกเหนือจากสิ่งที่กล่าวมาแล้วกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จะช่วยพัฒนาคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน การที่ได้มีส่วนร่วมและลงมือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการทำงานร่วมกันจะทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง สามารถประเมิน ปรับปรุงบุคลิกภาพและพฤติกรรมตลอดจนเสริมสร้างแนวคิดและค่านิยมของตนให้เหมาะสม สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ส่งเสริมการคิดค้นและการประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองเป็นอย่างยิ่ง (สุนิย์รัตน์ ฤทธิรงค์ชัยเลิศ, 2530) นอกจากนี้การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จะช่วยฝึกทักษะที่จำเป็นบางประการอันได้แก่ ทักษะทางสังคม (Social Skill) ทักษะในการค้นคว้า (Study Skill) ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) และทักษะในการทำงานกลุ่ม (Group Work Skill) (สุริน คล้ายรามัญ, 2528 อ้างใน ปิยะวรรณ ศรีสุรภักษ์, 2535, หน้า 3) ซึ่งทักษะดังกล่าว จะช่วยให้สามารถอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น สามารถค้นคว้าหาความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ ตลอดจนแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี และจากการที่ นิติยา เจริญทอง (2526) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมเพื่อการ

พัฒนาการยอมรับตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการยอมรับตนเองสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งการยอมรับตนเองนั้นมีผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองเป็นอย่างยิ่งเช่นเดียวกับที่ ปิยะวรรณ ศรีสุรักษ์ (2535) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนปกติที่ระดับนัยสำคัญ .05

หนึ่งกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ยังประกอบไปด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเช่น เกม (Game) บทบาทสมมติ (Role Play) กรณีตัวอย่าง (Case) สถานการณ์จำลอง (Simulation) และละคร (Acting and Dramatization) เป็นต้น หากพิจารณาแล้วจะพบว่ากิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เป็นแนวการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner – Centered) กล่าวคือ เป็นแนวการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ และฝึกฝนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และมองเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนรู้ว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

จากทฤษฎีการเรียนรู้และความสำคัญของกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์นี้น่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะช่วยพัฒนาความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงจะช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาปรับปรุงการสอนพูดภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ และความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่เรียนโดยกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

2. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาก่อนและหลังการเรียนรู้โดยกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

### ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

#### 1. กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชา พัฒนาการท่องเที่ยว คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว (ศท 344) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544

#### 2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษและความเชื่อมั่น

ในตนเอง

#### 3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการสำรวจความสนใจและความต้องการของนักศึกษา โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา และรูปแบบการสอนโดยใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

### สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาที่ได้รับการสอนพูดโดยใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60

2. นักศึกษาที่ได้รับการสอนพูดโดยใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น

### นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์** หมายถึง กิจกรรมการสอนทักษะพูด ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สมาชิกในกลุ่มได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีเป้าหมายที่จะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มมีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น สามารถสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และสามารถอยู่ร่วมกันหรือทำงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนการสอนประกอบไปด้วย ระยะเวลามีส่วนร่วม ระยะเวลาวิเคราะห์ ระยะเวลาสรุปและประยุกต์หลักการ และระยะประเมินผล ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการสอนจะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2. **ความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ** หมายถึง ความสามารถในการพูดเพื่อการสื่อสาร โดยใช้คำศัพท์โครงสร้างและเนื้อหาที่ถูกต้อง มีสำเนียง ปฏิสัมพันธ์และความคล่องแคล่วในการพูด ซึ่งจะวัดจากแบบทดสอบความสามารถทางการพูดที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยผู้วิจัยปรับเกณฑ์ประเมินความสามารถทางการพูดจาก The Schulz Communicative Competence Scale, The Foreign Service Institute Scale และ The Bartz Scale

3. **ความเชื่อมั่นในตนเอง** หมายถึง ภาวะที่ผู้เรียนกล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่ขี้อาย ไม่ประหม่า ไม่เคอะเขิน ไม่วิตกกังวล และมีความพยายามในการพูด โดยใช้แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นใจตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยปรับมาจากแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองของ สมหวัง คันทรส (2529, หน้า 108 – 111)

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางให้ครูในการเลือกใช้กิจกรรมในการสอนพูด เพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนพูดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษครั้งต่อไป